

Stefan Sokołowski

PROGRAMOWANIE OBIEKTOWE II

wykład 2

**Inst. Informatyki Stosowanej, ANS
Elbląg, 2024/2025**

Jak cofnąć licznik

... albo jeszcze — metody w klasie **mogą** zmieniać własności prywatne:

Jak cofnąć licznik

... albo jeszcze — metody w klasie **mogą** zmieniać własności prywatne:

```
class Pojazd {  
    ...  
    void przejazd(double czas, double predkosc) {  
        if (czas < 0) błąd else {  
            czas_jazdy += czas; przebieg += czas*predkosc;  
        }  
    }  
    ...  
}
```

Jak cofnąć licznik

... albo jeszcze — metody w klasie **mogą** zmieniać własności prywatne:

```
class Pojazd {  
    ...  
    void przejazd(double czas, double predkosc) {  
        if (czas < 0) błąd else {  
            czas_jazdy += czas; przebieg += czas*predkosc;  
        }  
    }  
    ...  
}
```

```
System.out.println(samochod.przebieg());
```

← drukuje 0

Jak cofnąć licznik

... albo jeszcze — metody w klasie **mogą** zmieniać własności prywatne:

```
class Pojazd {  
    ...  
    void przejazd(double czas, double predkosc) {  
        if (czas < 0) błąd else {  
            czas_jazdy += czas; przebieg += czas*predkosc;  
        }  
    }  
    ...  
}
```

```
System.out.println(samochod.przebieg());
```

drukuje 0

```
samochod.przejazd(2,81);
```

```
System.out.println(samochod.przebieg());
```

drukuje 162

Jak cofnąć licznik

... albo jeszcze — metody w klasie **mogą** zmieniać własności prywatne:

```
class Pojazd {  
    ...  
    void przejazd(double czas, double predkosc) {  
        if (czas < 0) błąd else {  
            czas_jazdy += czas; przebieg += czas*predkosc;  
        }  
    }  
    ...  
}
```

System.out.println(samochod.przebieg());	←	drukuje 0
samochod.przejazd(2,81);		
System.out.println(samochod.przebieg());	←	drukuje 162
samochod.przejazd(0.5,50);		
System.out.println(samochod.przebieg());	←	drukuje 187

Jak cofnąć licznik

... albo jeszcze — metody w klasie **mogą** zmieniać własności prywatne:

```
class Pojazd {  
    ...  
    void przejazd(double czas, double predkosc) {  
        if (czas < 0) błąd else {  
            czas_jazdy += czas; przebieg += czas*predkosc;  
        }  
    }  
    ...  
}
```

```
System.out.println(samochod.przebieg()); ← drukuje 0  
samochod.przejazd(2,81);  
System.out.println(samochod.przebieg()); ← drukuje 162  
samochod.przejazd(0.5,50);  
System.out.println(samochod.przebieg()); ← drukuje 187
```

Jeśli to są jedyne nieprywatne metody w klasie **Pojazd**, to zewnętrzny użytkownik nie ma możliwości zmiany stanu licznika innej niż przez *przejazd*.

Jak cofnąć licznik

... albo jeszcze — metody w klasie **mogą** zmieniać własności prywatne:

```
class Pojazd {  
    ...  
    void przejazd(double czas, double predkosc) {  
        if (czas < 0) błąd else {  
            czas_jazdy += czas; przebieg += czas*predkosc;  
        }  
    }  
    ...  
}
```

System.out.println(samochod.przebieg());	←	drukuje 0
samochod.przejazd(2,81);		
System.out.println(samochod.przebieg());	←	drukuje 162
samochod.przejazd(0.5,50);		
System.out.println(samochod.przebieg());	←	drukuje 187

Jeśli to są jedyne nieprywatne metody w klasie **Pojazd**, to zewnętrzny użytkownik nie ma możliwości zmiany stanu licznika innej niż przez *przejazd*.

I BARDZO DOBRZE!

Podsumowanie o klasach i ich polach

Program w Javie jest podzielony na *klasy*. Klasa składa się z *pól*. Polami mogą być deklaracje

- *własności*,
- *metod*,
- *podklas* (czyli klas wewnętrznych).

Podsumowanie o klasach i ich polach

Program w Javie jest podzielony na *klasy*. Klasa składa się z *pól*. Polami mogą być deklaracje

- *własności*,
- *metod*,
- *podklas* (czyli klas wewnętrznych).

W programie nie może być „gołych” własności, ani metod. Każda musi być ubrana w jakąś klasę.

Podsumowanie o klasach i ich polach

Program w Jawie jest podzielony na *klasy*. Klasa składa się z *pól*. Polami mogą być deklaracje

- *własności*,
- *metod*,
- *podklas* (czyli klas wewnętrznych).

W programie nie może być „gołych” własności, ani metod. Każda musi być ubrana w jakąś klasę.

Własności *w zasadzie* powinny być prywatne.

Podsumowanie o klasach i ich polach

Program w Javie jest podzielony na *klasy*. Klasa składa się z *pól*. Polami mogą być deklaracje

- *własności*,
- *metod*,
- *podklas* (czyli klas wewnętrznych).

W programie nie może być „gołych” własności, ani metod. Każda musi być ubrana w jakąś klasę.

Własności *w zasadzie* powinny być prywatne. Specjalne metody do operowania na nich z zewnątrz klasy:

- *gettery* — do odczytywania własności
- *settery* — do zapisywania własności

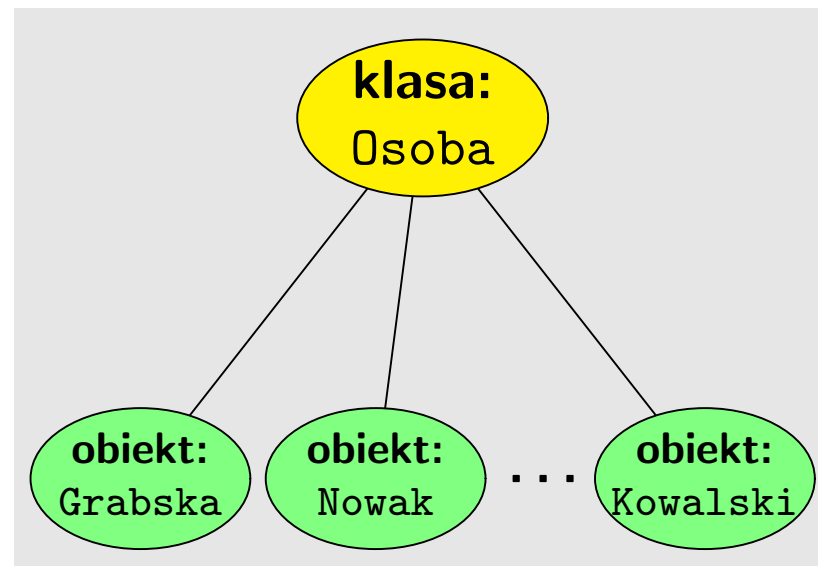

Podsumowanie o klasach i ich polach

Klasa — w zasadzie wzorzec budowy *obiektów*.

Pola obiektu — wartości lub metody o nazwie i typie takim, jak zadeklarowane w klasie.

Ich wartości — **dowolne** w ramach typu. Klasa opisuje wiele różniących się od siebie obiektów.

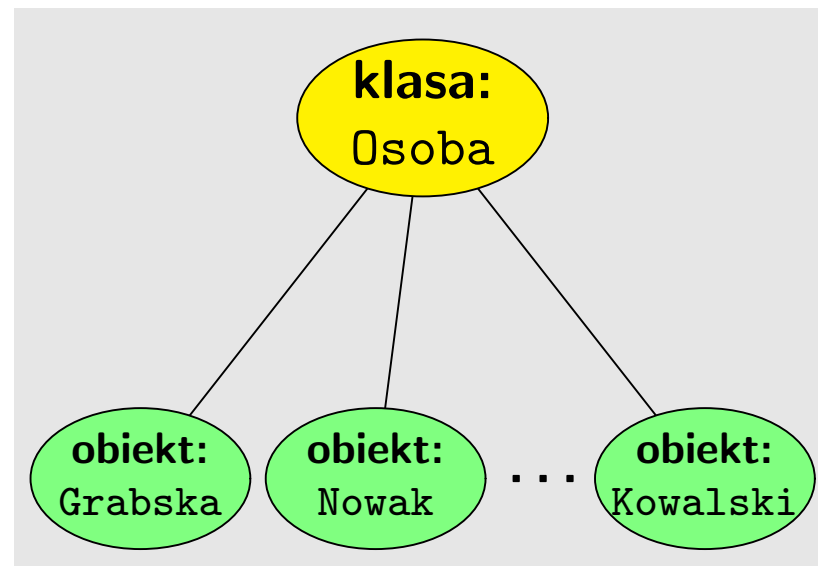

Podsumowanie o klasach i ich polach

Klasa — w zasadzie wzorzec budowy *obiektów*.

Pola obiektu — wartości lub metody o nazwie i typie takim, jak zadeklarowane w klasie.

Ich wartości — **dowolne** w ramach typu. Klasa opisuje wiele różniących się od siebie obiektów.

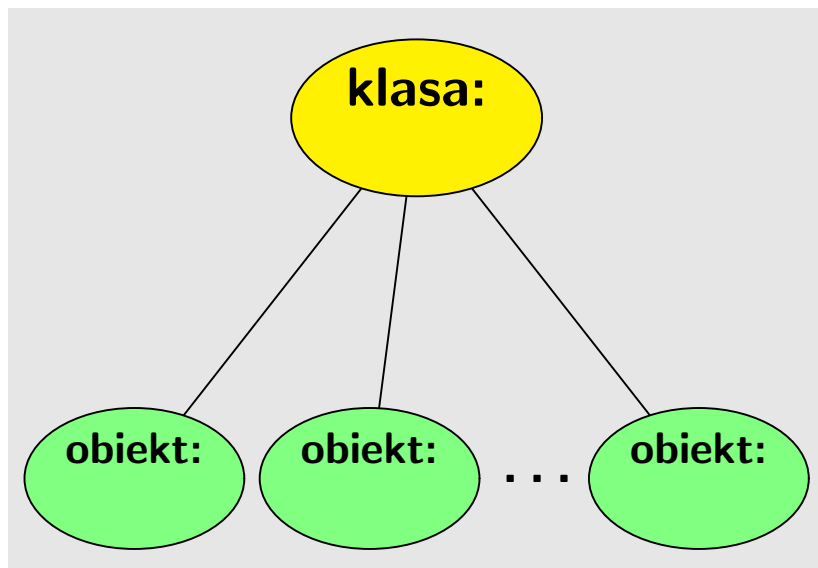

Możemy ograniczyć tę dowolność i ustalić, że jakieś pole ma mieć tę samą wartość we wszystkich obiektach klasy. Deklaracja:

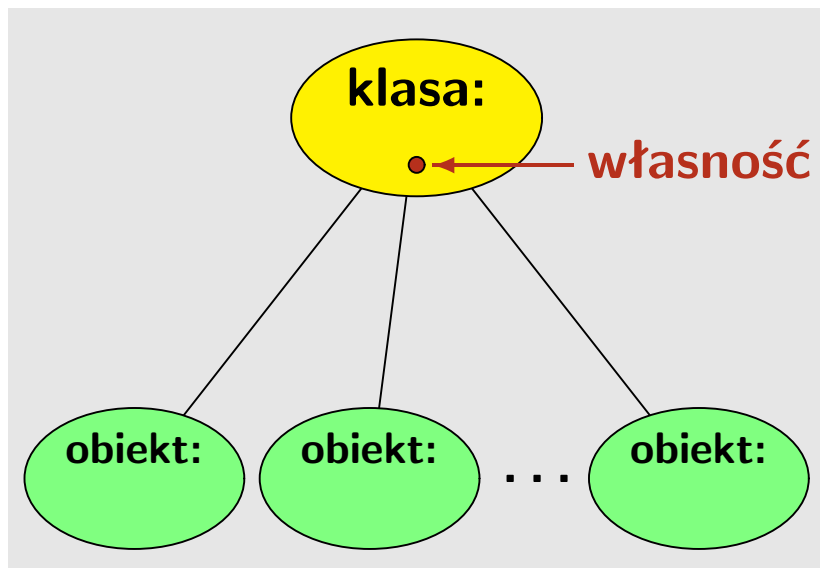
`static` *nazwa_typu nazwa_własności_lub_metody*

Pole statyczne — takie samo we wszystkich obiektach klasy.

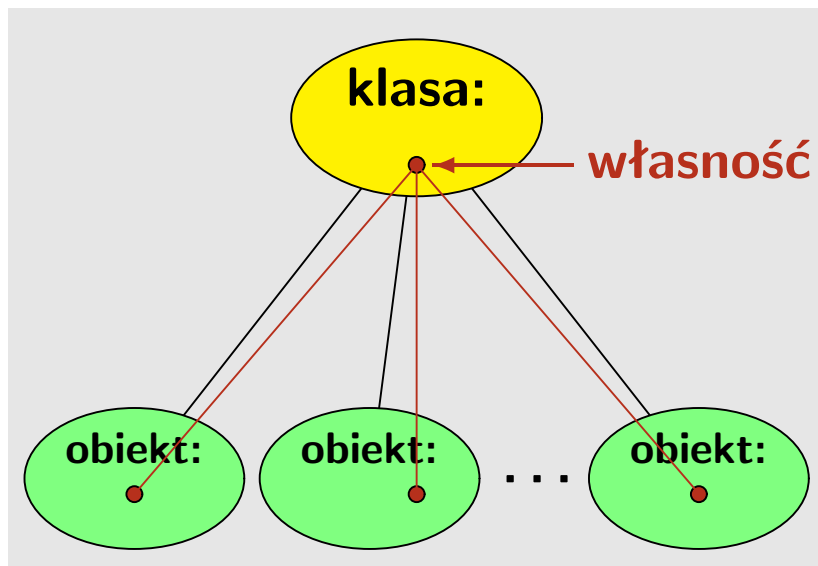
Statyka

Statyka

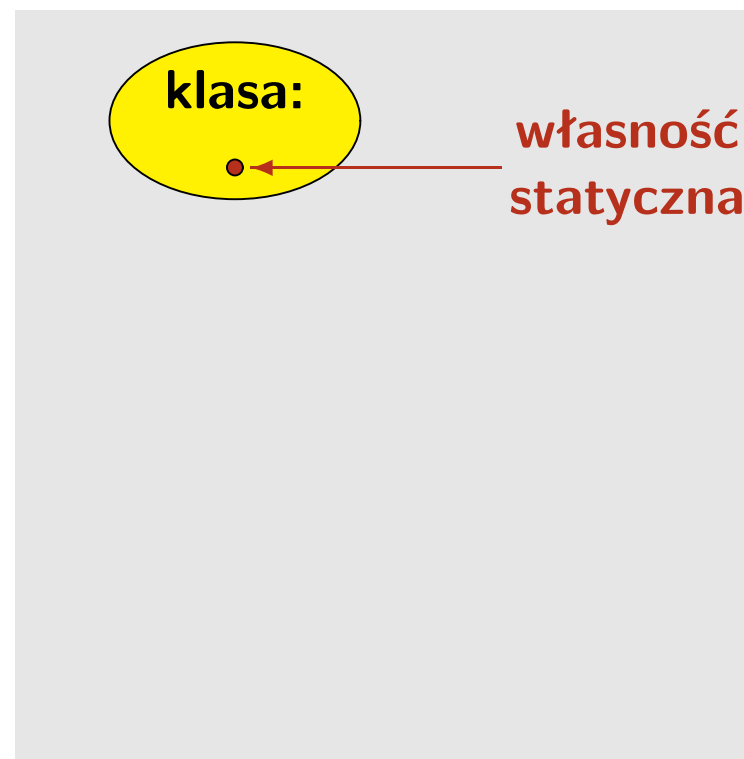
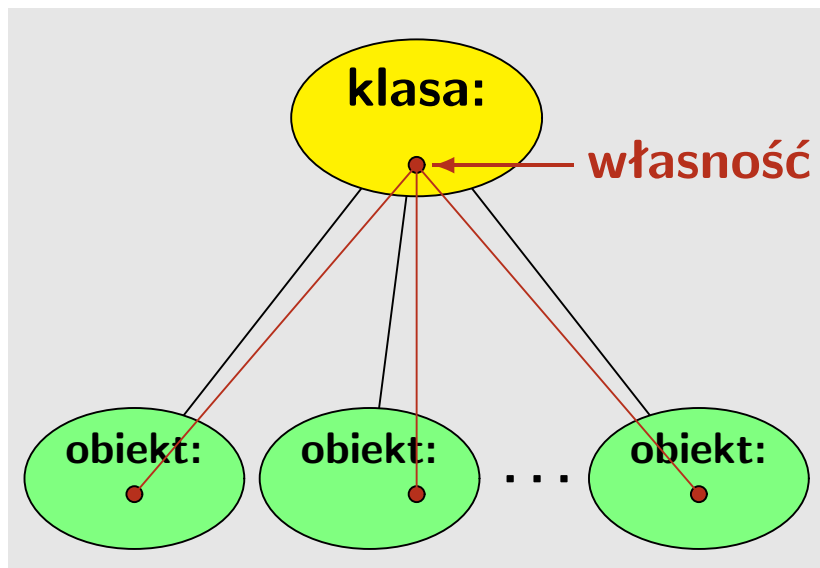

Statyka

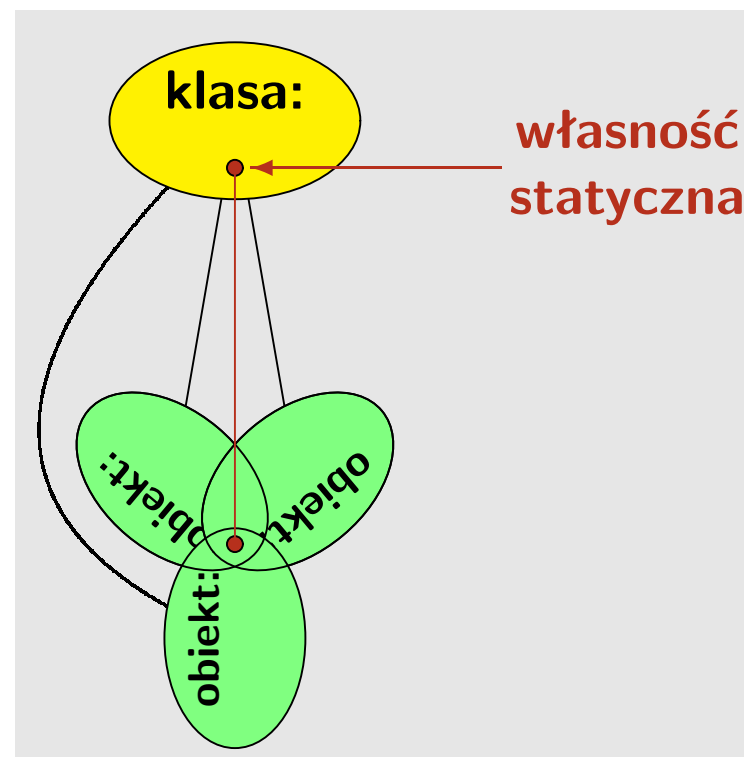
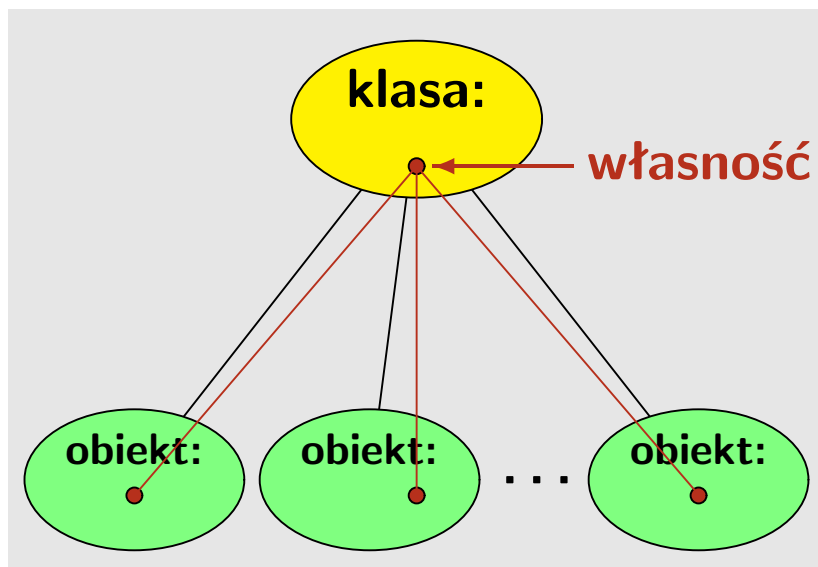
Niestatycznej własności klasy odpowiadają **odrębne** wartości w każdym obiekcie tej klasy.

Statyka

Niestatycznej własności klasy odpowiadają **odrębne** wartości w każdym obiekcie tej klasy.

Statyka

Niestatycznej własności klasy odpowiadają **odrębne** wartości w każdym obiekcie tej klasy.

Statycznej własności klasy odpowiada **ta sama** wartość w każdym obiekcie tej klasy.

Statyka

```
class Punkt {
    double  wsp_x, wsp_y;
    static int ile;
    Punkt (double x, double y) {
        ile++;  wsp_x = x;  wsp_y = y;
    }
}

class Punkty {
    public static void main(String[] args) {
        Punkt pt0 = new Punkt(0,0),
            pt1 = new Punkt(1,0),
            pt2 = new Punkt(0,1);
        System.out.println("Ile punktow: " + pt0.ile);
    }
}
```

Statyka

```
class Punkt {  
    double  wsp_x, wsp_y;  
    static int ile;  
    Punkt (double x, double y) {  
        ile++;  wsp_x = x;  wsp_y = y;  
    }  
}  
  
class Punkty {  
    public static void main(String[] args) {  
        Punkt pt0 = new Punkt(0,0),  
            pt1 = new Punkt(1,0),  
            pt2 = new Punkt(0,1);  
        System.out.println("Ile punktow: " + pt0.ile);  
    }  
}
```

← drukuje: 3

Każde wywołanie konstruktora `Punkt` zwiększa o 1 **wspólną** dla całej klasy zmienną `ile`.

Statyka

```
class Punkt {  
    double  wsp_x, wsp_y;  
    static int ile;  
    Punkt (double x, double y) {  
        ile++;  wsp_x = x;  wsp_y = y;  
    }  
}  
  
class Punkty {  
    public static void main(String[] args) {  
        Punkt pt0 = new Punkt(0,0),  
            pt1 = new Punkt(1,0),  
            pt2 = new Punkt(0,1);  
        System.out.println("Ile punktow: " + Punkt.ile);  
    }  
}
```

← drukuje: 3

Zamiast pytać o statyczną własność jakiegoś obiektu możemy pytać o wspólną własność klasy.

Statyka

Dostęp do własności statycznej w ogóle nie wymaga konstruowania obiektu.

```
class Punkt {  
    double  wsp_x, wsp_y;  
    static int ile;  
    Punkt (double x, double y) {  
        ile++;  wsp_x = x;  wsp_y = y;  
    }  
}  
  
class Punkty {  
    public static void main(String[] args) {  
        System.out.println("Ile punktow: " + Punkt.ile);  
    }  
}
```

← drukuje: 0

Statyka

Dostęp do własności statycznej w ogóle nie wymaga konstruowania obiektu:

```
class Punkt {  
    double  wsp_x, wsp_y;  
    static int ile;  
    Punkt (double x, double y) {  
        ile++;  wsp_x = x;  wsp_y = y;  
    }  
}  
  
class Punkty {  
    public static void main(String[] args) {  
        System.out.println("Ile punktow: " + Punkt.ile);  
    }  
}
```

← drukuje: 0

```
double sinus_45_stopni =
```

Statyka

Dostęp do własności statycznej w ogóle nie wymaga konstruowania obiektu:

```
class Punkt {  
    double  wsp_x, wsp_y;  
    static int ile;  
    Punkt (double x, double y) {  
        ile++;  wsp_x = x;  wsp_y = y;  
    }  
}  
  
class Punkty {  
    public static void main(String[] args) {  
        System.out.println("Ile punktow: " + Punkt.ile);  
    }  
}
```

← drukuje: 0

```
double sinus_45_stopni = Math.sin(45*Math.PI/180);
```

Statyka

Dostęp do własności statycznej w ogóle nie wymaga konstruowania obiektu:

```
class Punkt {  
    double  wsp_x, wsp_y;  
    static int ile;  
    Punkt (double x, double y) {  
        ile++;  wsp_x = x;  wsp_y = y;  
    }  
}  
  
class Punkty {  
    public static void main(String[] args) {  
        System.out.println("Ile punktow: " + Punkt.ile);  
    }  
}
```

← drukuje: 0

```
double sinus_45_stopni = Math.sin(45*Math.PI/180);
```

- `Math.sin` — statyczna metoda `sin` (czyli *sinus*) w klasie `Math`
- `Math.PI` — statyczna własność `PI` (czyli π) w klasie `Math`

Wykonanie programu

Użytkownik: `java nazwa_głównej_klasy`

Wykonanie programu

Użytkownik: `java nazwa_głównej_klasy`

System operacyjny wywołuje metodę: `nazwa_głównej_klasy.main`

Wykonanie programu

Użytkownik: `java nazwa_głównej_klasy`

System operacyjny wywołuje metodę: `nazwa_głównej_klasy.main`

Wobec tego główna klasa programu **musi** zawierać deklarację metody o takim nagłówku:

```
public static void main (String[] argumenty)
```

Wykonanie programu

Użytkownik: `java nazwa_głównej_klasy`

System operacyjny wywołuje metodę: `nazwa_głównej_klasy.main`

Wobec tego główna klasa programu **musi** zawierać deklarację metody o takim nagłówku:

```
public static void main (String[] argumenty)
```

dostęp dla systemu
operacyjnego

Wykonanie programu

Użytkownik: `java nazwa_głównej_klasy`

System operacyjny wywołuje metodę: `nazwa_głównej_klasy.main`

Wobec tego główna klasa programu **musi** zawierać deklarację metody o takim nagłówku:

```
public static void main (String[] argumenty)
```

dostęp dla systemu
operacyjnego

wywołanie bez tworzenia
obiektu tej klasy

Wykonanie programu

Użytkownik: `java nazwa_głównej_klasy`

System operacyjny wywołuje metodę: `nazwa_głównej_klasy.main`

Wobec tego główna klasa programu **musi** zawierać deklarację metody o takim nagłówku:

```
public static void main (String[] argumenty)
```

dostęp dla systemu
operacyjnego

wywołanie bez tworzenia
obiektu tej klasy

metoda `main`
nie ma oddawać wartości

Wykonanie programu

Użytkownik: `java nazwa_głównej_klasy`

System operacyjny wywołuje metodę: `nazwa_głównej_klasy.main`

Wobec tego główna klasa programu **musi** zawierać deklarację metody o takim nagłówku:

```
public static void main (String[] argumenty)
```

dostęp dla systemu
operacyjnego

wywołanie bez tworzenia
obiektu tej klasy

metoda `main`
nie ma oddawać wartości

argumenty wywołania
przekazane
przez system operacyjny

Wykonanie programu

Użytkownik: `java nazwa_głównej_klasy`

System operacyjny wywołuje metodę: `nazwa_głównej_klasy.main`

Wobec tego główna klasa programu **musi** zawierać deklarację metody o takim nagłówku:

```
public static void main (String[] argumenty)
```

dostęp dla systemu
operacyjnego

wywołanie bez tworzenia
obiektu tej klasy

metoda `main`
nie ma oddawać wartości

argumenty wywołania
przekazane
przez system operacyjny

a to na co?

Dane z liniiki rozkazowej

Dane z liniiki rozkazowej

Przykład: (konwerter dziesiętno-szesnastkowy)

```
class P0_DecHex {
    static int maxDlHexa = 20;
    public static void main (String[ ] args) {
        if (args.length != 1) System.out.println(
            "\n Argumentem ma byc jedna liczba dziesiętna!\n"
        );
        else {
            long  n = Long.parseLong(args[0]);
            int   dl = 0;
            char[ ] hex = new char[maxDlHexa];
            while (dl < maxDlHexa && n > 0) {
                int reszta = (int)(n%16);  n = n/16;
                if (reszta < 10) hex[dl] = (char)(reszta+'0');
                else hex[dl] = (char)(reszta-10+'A');
                dl++;
            }
            if (n > 0) System.out.println("\n  Za duza liczba!\n");
            else {
                System.out.print("  ");
                for (int i=dl-1; i>=0; i--)
                    System.out.print(hex[i]);
                System.out.println();
            }
        }
    }
}
```

Dane z liniiki rozkazowej

Przykład: (konwerter dziesiętno-szesnastkowy)

```
class P0_DecHex {
    static int maxDlHexa = 20;
    public static void main (String[ ] args) {
        if (args.length != 1) System.out.println(
            "\n Argumentem ma byc jedna liczba dziesiętna!\n"
        );
        else {
            long  n = Long.parseLong(args[0]);
            int   dl = 0;
            char[ ] hex = new char[maxDlHexa];
            while (dl < maxDlHexa && n > 0) {
                int reszta = (int)(n%16);  n = n/16;
                if (reszta < 10) hex[dl] = (char)(reszta+'0');
                else hex[dl] = (char)(reszta-10+'A');
                dl++;
            }
            if (n > 0) System.out.println("\n  Za duza liczba!\n");
            else {
                System.out.print("  ");
                for (int i=dl-1; i>=0; i--)
                    System.out.print(hex[i]);
                System.out.println();
            }
        }
    }
}
```

Dane z liniiki rozkazowej

Przykład: (konwerter dziesiętno-szesnastkowy)

```
class P0_DecHex {
    static int maxDlHexa = 20;
    public static void main (String[ ] args) {
        if (args.length != 1) System.out.println(
            "\n Argumentem ma byc jedna liczba dziesiętna!\n"
        );
        else {
            long  n = Long.parseLong(args[0]);
            int   dl = 0;
            char[ ] hex = new char[maxDlHexa];
            while (dl < maxDlHexa && n > 0) {
                int reszta = (int)(n%16);  n = n/16;
                if (reszta < 10) hex[dl] = (char)(reszta+'0');
                else hex[dl] = (char)(reszta-10+'A');
                dl++;
            }
            if (n > 0) System.out.println("\n  Za duza liczba!\n");
            else {
                System.out.print("  ");
                for (int i=dl-1; i>=0; i--)
                    System.out.print(hex[i]);
                System.out.println();
            }
        }
    }
}
```

Dane z linii rozkazowej

Przykład: (konwerter dziesiętno-szesnastkowy)

```
class P0_DecHex {
    static int maxDlHexa = 20;
    public static void main (String[ ] args) {
        if (args.length != 1) System.out.println(
            "\n Argumentem ma byc jedna liczba dziesiętna!\n"
        );
        else {
            long  n = Long.parseLong(args[0]);
            int   dl = 0;
            char[ ] hex = new char[maxDlHexa];
            while (dl < maxDlHexa && n > 0) {
                int reszta = (int)(n%16);  n = n/16;
                if (reszta < 10) hex[dl] = (char)(reszta+'0');
                else hex[dl] = (char)(reszta-10+'A');
                dl++;
            }
            if (n > 0) System.out.println("\n  Za duza liczba!\n");
            else {
                System.out.print("  ");
                for (int i=dl-1; i>=0; i--)
                    System.out.print(hex[i]);
                System.out.println();
            }
        }
    }
}
```

*Pobieranie danych
bez wczytywania*

Dane z linii rozkazowej

Przykład: (konwerter dziesiętno-szesnastkowy)

```
class P0_DecHex {
    static int maxDlHexa = 20;
    public static void main (String[ ] args) {
        if (args.length != 1) System.out.println(
            "\n Argumentem ma byc jedna liczba dziesiętna!\n"
        );
        else {
            long  n = Long.parseLong(args[0]);
            int   dl = 0;
            char[ ] hex = new char[maxDlHexa];
            while (dl < maxDlHexa && n > 0) {
                int reszta = (int)(n%16);  n = n/16;
                if (reszta < 10) hex[dl] = (char)(reszta+'0');
                else hex[dl] = (char)(reszta-10+'A');
                dl++;
            }
            if (n > 0) System.out.println("\n  Za duza liczba!\n");
            else {
                System.out.print("  ");
                for (int i=dl-1; i>=0; i--)
                    System.out.print(hex[i]);
                System.out.println();
            }
        }
    }
}
```

*Pobieranie danych
bez wczytywania:*

Kompilacja:

`javac P0_DecHex.java`

Wywołanie:

`java P0_DecHex liczba`

Dane z linii rozkazowej

Przykład: (konwerter dziesiętno-szesnastkowy)

```
class P0_DecHex {
    static int maxDlHexa = 20;
    public static void main (String[ ] args) {
        if (args.length != 1) System.out.println(
            "\n Argumentem ma byc jedna liczba dziesiętna!\n"
        );
        else {
            long  n = Long.parseLong(args[0]);
            int   dl = 0;
            char[ ] hex = new char[maxDlHexa];
            while (dl < maxDlHexa && n > 0) {
                int reszta = (int)(n%16);  n = n/16;
                if (reszta < 10) hex[dl] = (char)(reszta+'0');
                else hex[dl] = (char)(reszta-10+'A');
                dl++;
            }
            if (n > 0) System.out.println("\n  Za duza liczba!\n");
            else {
                System.out.print("  ");
                for (int i=dl-1; i>=0; i--)
                    System.out.print(hex[i]);
                System.out.println();
            }
        }
    }
}
```

*Pobieranie danych
bez wczytywania:*

Kompilacja:

`javac P0_DecHex.java`

Wywołanie:

`java P0_DecHex liczba`

A jeśli opuścimy któreś zakłęcie. . .

A jeśli opuścimy któreś zaklęcie...

- `public static void main (String[] argumenty)`

A jeśli opuścimy któreś zakłęcie...

- `public static void main (String[] argumenty)`

A jeśli opuścimy któreś zakłęcie...

- `public static void main (String[] argumenty)`

Błąd wykonania:

Error: Main method not found in class ...

please define the main method as:

```
public static void main(String[] args)
```

A jeśli opuścimy któreś zaklęcie...

- `public static void main (String[] argumenty)`

Błąd wykonania:

Error: Main method not found in class ...

please define the main method as:

```
public static void main(String[] args)
```

System operacyjny nie widzi metody `main`

A jeśli opuścimy któreś zaklęcie...

- `public static void main (String[] argumenty)`

Błąd wykonania:

Error: Main method not found in class ...

please define the main method as:

```
public static void main(String[] args)
```

System operacyjny nie widzi metody `main`, bo to jest „inny” `main`.

A jeśli opuścimy któreś zakłęcie...

- ~~public static void main (String[] argumenty)~~

Błąd wykonania:

Error: Main method not found in class ...

please define the main method as:

```
public static void main(String[] args)
```

System operacyjny nie widzi metody `main`, bo to jest „inny” `main`.

- ~~public~~ static void main (String[] argumenty)

A jeśli opuścimy któreś zakłęcie...

- ~~public static void main (String[] argumenty)~~

Błąd wykonania:

Error: Main method not found in class ...

please define the main method as:

```
public static void main(String[] args)
```

System operacyjny nie widzi metody `main`, bo to jest „inny” `main`.

- ~~public static void main (String[] argumenty)~~

Błąd wykonania:

Error: Main method not found in class ...

A jeśli opuścimy któreś zakłęcie...

- ~~public static void main (String[] argumenty)~~

Błąd wykonania:

Error: Main method not found in class ...

please define the main method as:

```
public static void main(String[] args)
```

System operacyjny nie widzi metody `main`, bo to jest „inny” `main`.

- ~~public~~ static void main (String[] argumenty)

Błąd wykonania:

Error: Main method not found in class ...

System operacyjny nie widzi metody `main`.

A jeśli opuścimy któreś zakłęcie...

- ~~public static void main (String[] argumenty)~~

Błąd wykonania:

Error: Main method not found in class ...

please define the main method as:

```
public static void main(String[] args)
```

System operacyjny nie widzi metody `main`, bo to jest „inny” `main`.

- ~~public~~ static void main (String[] argumenty)

Błąd wykonania:

Error: Main method not found in class ...

System operacyjny nie widzi metody `main`. SO nie należy do tego samego *pakietu*.

A jeśli opuścimy któreś zaklęcie...

- `public static void main (String[] argumenty)`

Błąd wykonania:

Error: Main method not found in class ...
please define the main method as:

```
public static void main(String[] args)
```

System operacyjny nie widzi metody `main`, bo to jest „inny” `main`.

- `public static void main (String[] argumenty)`

Błąd wykonania:

Error: Main method not found in class ...

System operacyjny nie widzi metody `main`. SO nie należy do tego samego *pakietu*.

- `public static void main (String[] argumenty)`

A jeśli opuścimy któreś zakłęcie...

- `public static void main (String[] argumenty)`

Błąd wykonania:

Error: Main method not found in class ...
please define the main method as:

```
public static void main(String[] args)
```

System operacyjny nie widzi metody `main`, bo to jest „inny” `main`.

- `public static void main (String[] argumenty)`

Błąd wykonania:

Error: Main method not found in class ...

System operacyjny nie widzi metody `main`. SO nie należy do tego samego *pakietu*.

- `public static void main (String[] argumenty)`

Błąd wykonania:

Error: Main method is not static in class ...

A jeśli opuścimy któreś zakłęcie...

- `public static void main (String[] argumenty)`

Błąd wykonania:

Error: Main method not found in class ...
please define the main method as:

```
public static void main(String[] args)
```

System operacyjny nie widzi metody `main`, bo to jest „inny” `main`.

- `public static void main (String[] argumenty)`

Błąd wykonania:

Error: Main method not found in class ...

System operacyjny nie widzi metody `main`. SO nie należy do tego samego *pakietu*.

- `public static void main (String[] argumenty)`

Błąd wykonania:

Error: Main method is not static in class ...

`main` nie jest statyczny. SO nie może wykonać `main` — bez wskazania obiektu można wykonać tylko metodę statyczną.

Dlaczego?!

Dlaczego bez wskazania obiektu można wywołać *tylko* metodę *statyczną*?

Dlaczego?!

Dlaczego bez wskazania obiektu można wywołać *tylko* metodę *statyczną*?

```
class Zle {
    int x;
    void qq( ) {
        System.out.println(x);
    }
}

class Test {
    public static void main(String[ ] param) {
        Zle zle1 = new Zle( ), zle2 = new Zle( );
        zle1.x = 1;  zle2.x = 2;
        Zle.qq( );
    }
}
```

Dlaczego?!

Dlaczego bez wskazania obiektu można wywołać *tylko* metodę *statyczną*?

```
class Zle {
    int x;
    void qq( ) {
        System.out.println(x);
    }
}

class P1_Test {
    public static void main(String[ ] param) {
        Zle zle1 = new Zle( ), zle2 = new Zle( );
        zle1.x = 1;  zle2.x = 2;
        Zle.qq( );
    }
}
```

Błąd kompilacji:

error: non-static method qq() cannot be referenced from a static context

Dlaczego?!

Dlaczego bez wskazania obiektu można wywołać *tylko* metodę *statyczną*?

```
class Zle {  
    int x;  
    void qq( ) {  metoda niestatyczna  
        System.out.println(x);  
    }  
}  
  
class P1_Test {  
    public static void main(String[ ] param) {  
        Zle zle1 = new Zle( ), zle2 = new Zle( );  
        zle1.x = 1;  zle2.x = 2;  
        Zle.qq( );  
    }  
}
```

Błąd kompilacji:

error: non-static method qq() cannot be referenced from a static context

Dlaczego?!

Dlaczego bez wskazania obiektu można wywołać *tylko* metodę *statyczną*?

```
class Zle {  
    int x;  
    void qq( ) {  
        System.out.println(x);  
    }  
}
```

← metoda niestatyczna

```
class P1_Test {  
    public static void main(String[ ] param) {  
        Zle zle1 = new Zle( ), zle2 = new Zle( );  
        zle1.x = 1;  zle2.x = 2;  
        Zle.qq( );  
    }  
}
```

z którego obiektu pochodzi qq()? drukować 1 czy 2?

Błąd kompilacji:

error: non-static method qq() cannot be referenced from a static context

Dlaczego?!

Dlaczego bez wskazania obiektu można wywołać *tylko* metodę *statyczną*?

```
class Zle {  
    int x;  
    void qq( ) {  
        System.out.println(x);  
    }  
}
```

← metoda niestatyczna

```
class P1_Test {  
    public static void main(String[ ] param) {  
        Zle zle1 = new Zle( ), zle2 = new Zle( );  
        zle1.x = 1;  zle2.x = 2;  
        Zle.qq( );  
    }  
}
```

z którego obiektu pochodzi qq()? drukować 1 czy 2?

Błąd kompilacji:

error: non-static method qq() cannot be referenced from a static context

Dlaczego?!

Dlaczego z metody statycznej można sięgać *tylko* do zmiennej *statycznej*?

Dlaczego?!

Dlaczego z metody statycznej można sięgać *tylko* do zmiennej *statycznej*?

```
class Zle {
    int x;
    static void qq( ) {
        System.out.println(x);
    }
}

class P1_Test {
    public static void main(String[ ] param) {
        Zle zle1 = new Zle( ), zle2 = new Zle( );
        zle1.x = 1;  zle2.x = 2;
        Zle.qq( );
    }
}
```

Dlaczego?!

Dlaczego z metody statycznej można sięgać *tylko* do zmiennej *statycznej*?

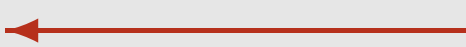
```
class Zle {  
    int x;  
    static void qq( ) {  
        System.out.println(x);  
    }  
}  
  
class P1_Test {  
    public static void main(String[ ] param) {  
        Zle zle1 = new Zle( ), zle2 = new Zle( );  
        zle1.x = 1;  zle2.x = 2;  
        Zle.qq( );  
    }  
}
```

Błąd kompilacji:

error: non-static variable x cannot be referenced from a static context

Dlaczego?!

Dlaczego z metody statycznej można sięgać *tylko* do zmiennej *statycznej*?

```
class Zle {  
    int x;  własność niestaticzna  
    static void qq( ) {  
        System.out.println(x);  
    }  
}  
  
class P1_Test {  
    public static void main(String[ ] param) {  
        Zle zle1 = new Zle( ), zle2 = new Zle( );  
        zle1.x = 1;  zle2.x = 2;  
        Zle.qq( );  
    }  
}
```

Błąd kompilacji:

error: non-static variable x cannot be referenced from a static context

Dlaczego?!

Dlaczego z metody statycznej można sięgać *tylko* do zmiennej *statycznej*?

```
class Zle {  
    int x;  
    static void qq( ) {  
        System.out.println(x);  
    }  
}  
  
class P1_Test {  
    public static void main(String[ ] param) {  
        Zle zle1 = new Zle( ), zle2 = new Zle( );  
        zle1.x = 1;  zle2.x = 2;  
        Zle.qq( );  
    }  
}
```

własność niestaticzna

drukować x z którego obiektu?

Błąd kompilacji:

error: non-static variable x cannot be referenced from a static context

Dlaczego?!

Dlaczego z metody statycznej można sięgać *tylko* do zmiennej *statycznej*?

```
class Zle {  
    int x;  
    static void qq( ) {  
        System.out.println(x);  
    }  
}  
  
class P1_Test {  
    public static void main(String[ ] param) {  
        Zle zle1 = new Zle( ), zle2 = new Zle( );  
        zle1.x = 1;  zle2.x = 2;  
        Zle.qq( );  
    }  
}
```

własność niestaticzna

drukować x z którego obiektu?

Błąd kompilacji:

error: non-static variable x cannot be referenced from a static context

Statyczny świat

```
class Dobrze {  
    static int x;  
    static void qq( ) {  
        System.out.println(x);  
    }  
}  
  
class P1_Test {  
    public static void main(String[ ] param) {  
        Dobrze dobrze1 = new Dobrze( ),  
            dobrze2 = new Dobrze( );  
        dobrze1.x = 1;   dobrze2.x = 2;  
        Dobrze.qq( );  
    }  
}
```

Statyczny świat

```
class Dobrze {  
    static int x;  
    static void qq( ) {  
        System.out.println(x);  
    }  
}  
  
class P1_Test {  
    public static void main(String[ ] param) {  
        Dobrze dobrze1 = new Dobrze( ),  
            dobrze2 = new Dobrze( );  
        dobrze1.x = 1;  dobrze2.x = 2;  
        Dobrze.qq( );  
    }  
}
```

Ten program jest OK, drukuje 2.

Statyczny świat

```
class Dobrze {  
    static int x;  
    static void qq( ) {  
        System.out.println(x);  
    }  
}  
  
class P1_Test {  
    public static void main(String[ ] param) {  
        Dobrze dobrze1 = new Dobrze( ),  
            dobrze2 = new Dobrze( );  
        dobrze1.x = 1;  dobrze2.x = 2;  
        Dobrze.qq( );  
    }  
}
```

Ten program jest OK, drukuje 2.

iis.ans-elblag.pl/~stefan/Dydaktyka/Prog0biII/Prog02/P1-Statyka/P3-Test.java

Dziedziczenie (*inheritance*)

Dziedziczenie (*inheritance*)

X jest obiektem klasy $\mathcal{A}$

oznacza

$X \in \mathcal{A}$

Dziedziczenie (*inheritance*)

X jest obiektem klasy $\mathcal{A}$

oznacza

$$X \in \mathcal{A}$$

????????????????????

oznacza

$$\mathcal{A} \subseteq \mathcal{B}$$

Dziedziczenie (*inheritance*)

X jest obiektem klasy $\mathcal{A}$

oznacza

$$X \in \mathcal{A}$$

????????????????????

oznacza

$$\mathcal{A} \subseteq \mathcal{B}$$

W C typy są rozłączne

Dziedziczenie (*inheritance*)

X jest obiektem klasy A

oznacza

$X \in A$

????????????????????

oznacza

$A \subseteq B$

W C typy są rozłączne, więc **nie ma** zawierania typów.

Dziedziczenie (*inheritance*)

X jest obiektem klasy $\mathcal{A}$

oznacza

$X \in \mathcal{A}$

????????????????????

oznacza

$\mathcal{A} \subseteq \mathcal{B}$

W C typy są rozłączne, więc **nie ma** zawierania typów.

np. **12**
to nie to samo
co **12.0**

Dziedziczenie (*inheritance*)

X jest obiektem klasy A

oznacza

$X \in A$

????????????????????

oznacza

$A \subseteq B$

W C typy są rozłączne, więc **nie ma** zawierania typów.

W Jawie istnieje odpowiednik *zawierania* zbiorów.

np. **12**
to nie to samo
co **12.0**

Dziedziczenie (*inheritance*)

X jest obiektem klasy A

oznacza

$X \in A$

????????????????????

oznacza

$A \subseteq B$

W C typy są rozłączne, więc **nie ma** zawierania typów.

W Jawie istnieje odpowiednik *zawierania* zbiorów.

Im więcej wymagań tym mniejszy zbiór

np. **12**
to nie to samo
co **12.0**

Dziedziczenie (*inheritance*)

X jest obiektem klasy $\mathcal{A}$

oznacza

$X \in \mathcal{A}$

????????????????????

oznacza

$\mathcal{A} \subseteq \mathcal{B}$

W C typy są rozłączne, więc **nie ma** zawierania typów.

W Jawie istnieje odpowiednik *zawierania* zbiorów.

np. **12**
to nie to samo
co **12.0**

Im więcej wymagań tym mniejszy zbiór:

ssaki
(*mammalia*)

ssaki

Dziedziczenie (*inheritance*)

X jest obiektem klasy $\mathcal{A}$

oznacza

$X \in \mathcal{A}$

????????????????????

oznacza

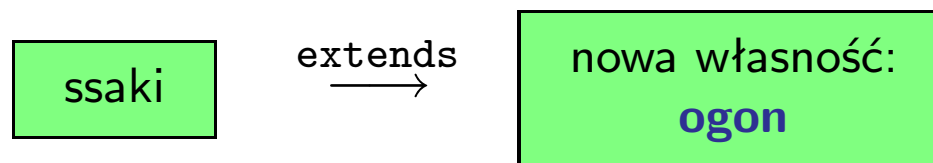
$\mathcal{A} \subseteq \mathcal{B}$

W C typy są rozłączne, więc **nie ma** zawierania typów.

W Jawie istnieje odpowiednik *zawierania* zbiorów.

np. 12
to nie to samo
co 12.0

Im więcej wymagań tym mniejszy zbiór:

Każdy *ssak ogoniasty* jest *ssakiem*.

Dziedziczenie (*inheritance*)

X jest obiektem klasy A

oznacza

$X \in A$

????????????????

oznacza

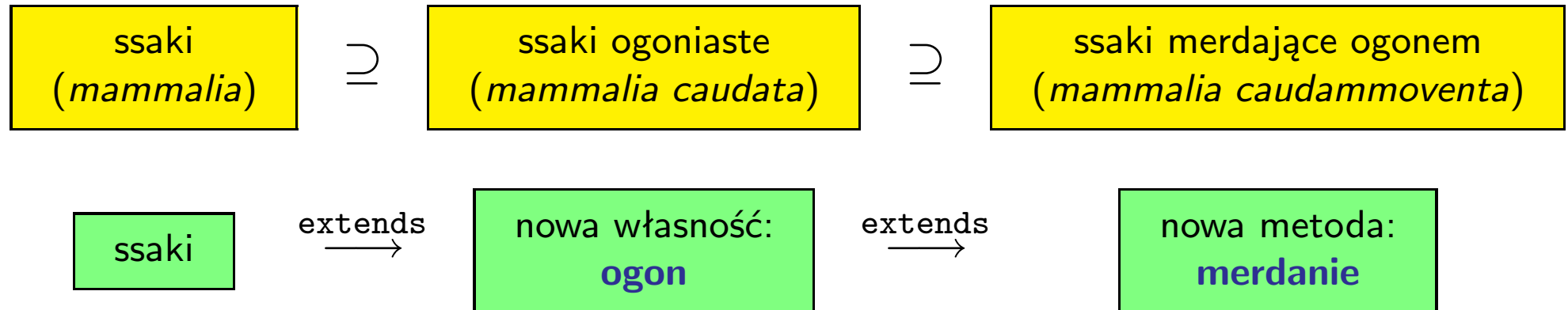
$A \subseteq B$

W C typy są rozłączne, więc **nie ma** zawierania typów.

W Jawie istnieje odpowiednik *zawierania* zbiorów.

np. 12
to nie to samo
co 12.0

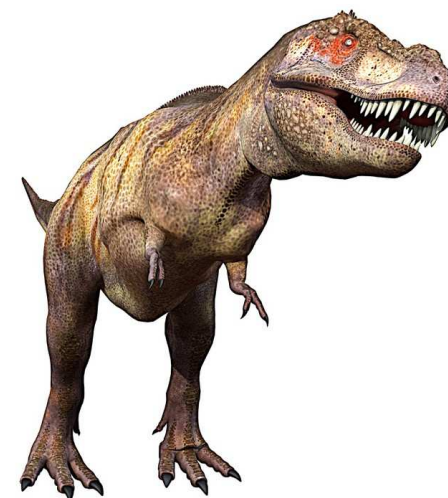
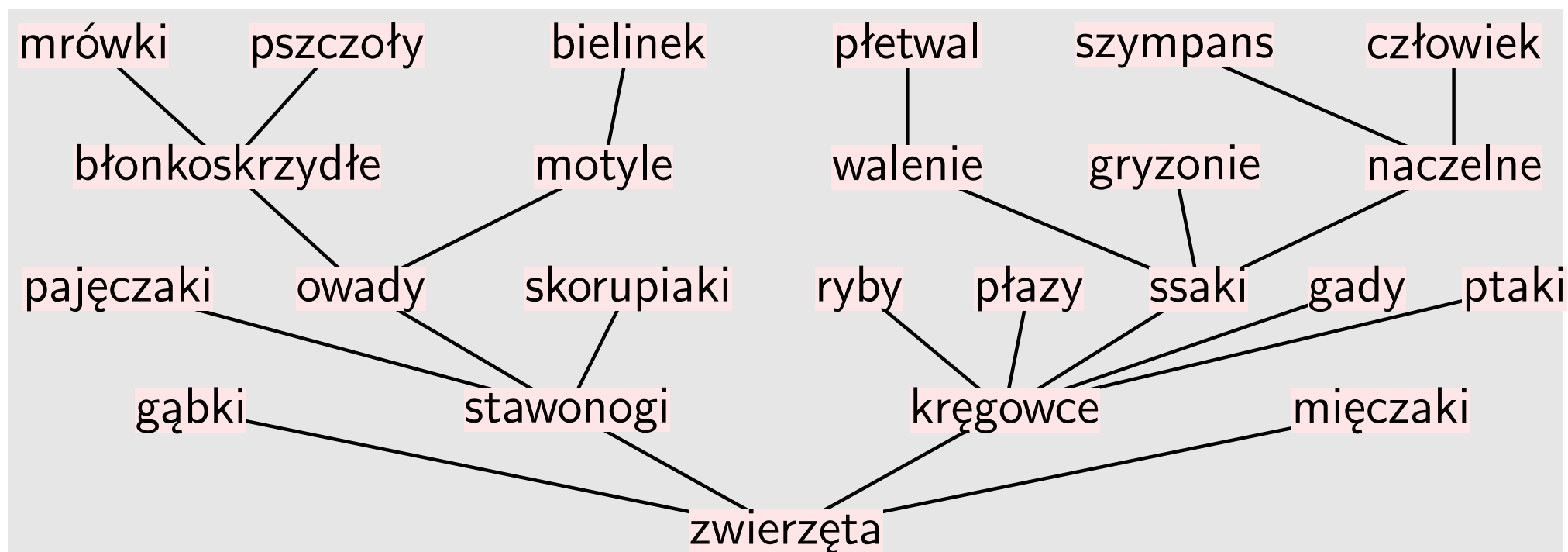
Im więcej wymagań tym mniejszy zbiór:

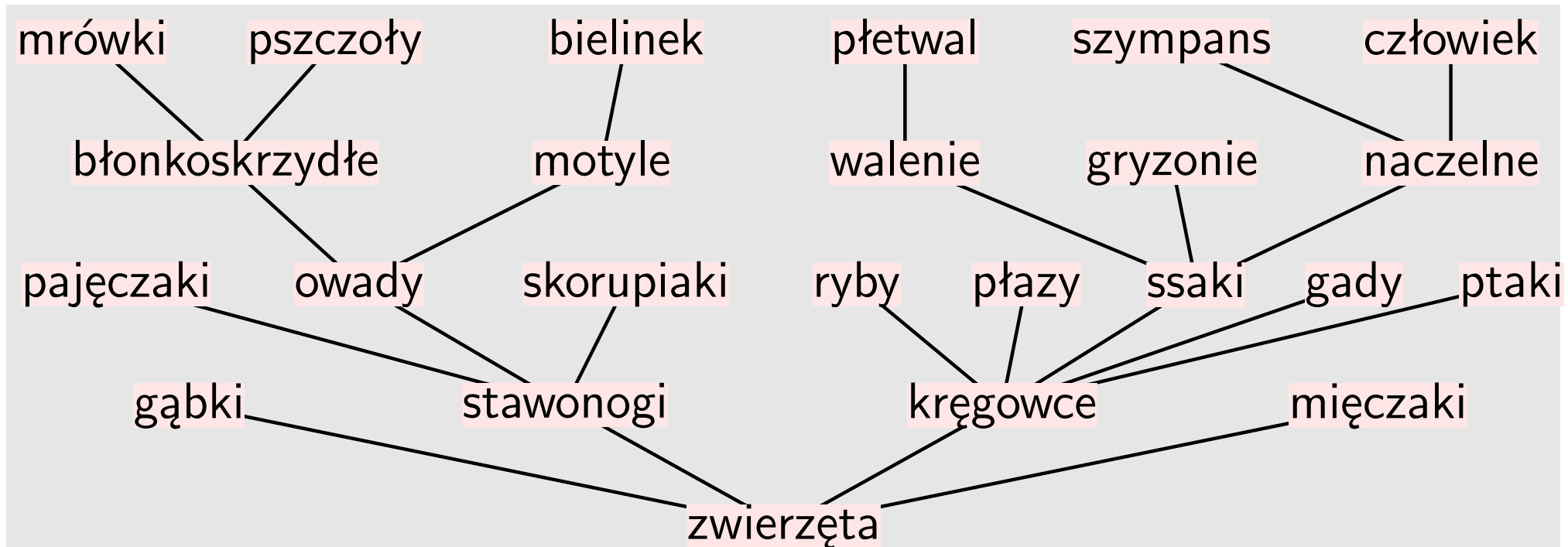
Każdy *ssak ogoniasty* jest *ssakiem*.

Każdy *ssak merdający* jest *ssakiem ogoniastym*.

Systematyka zwierząt

Systematyka zwierząt

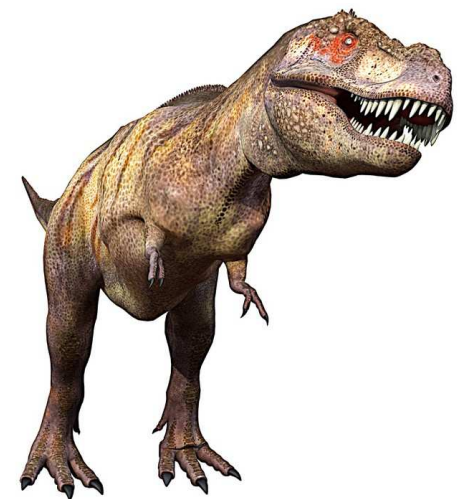

Im wyżej w drzewie,

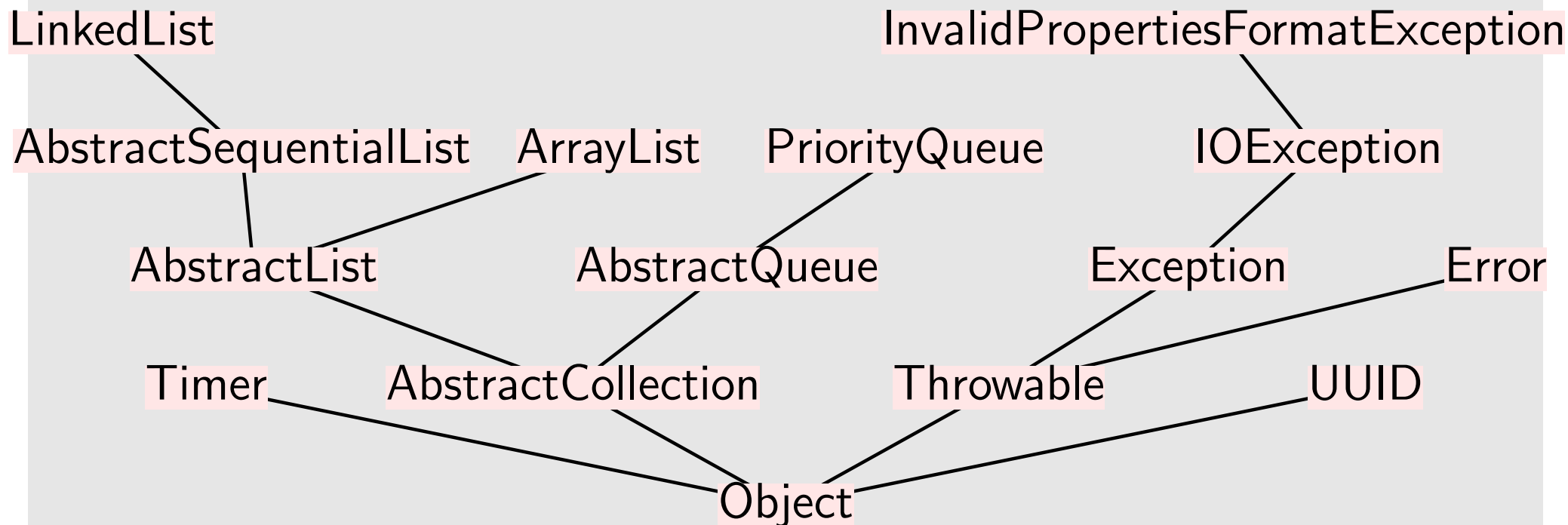
- tym mniejszy zbiór,
- tym więcej cech szczególnych.

Uwaga:

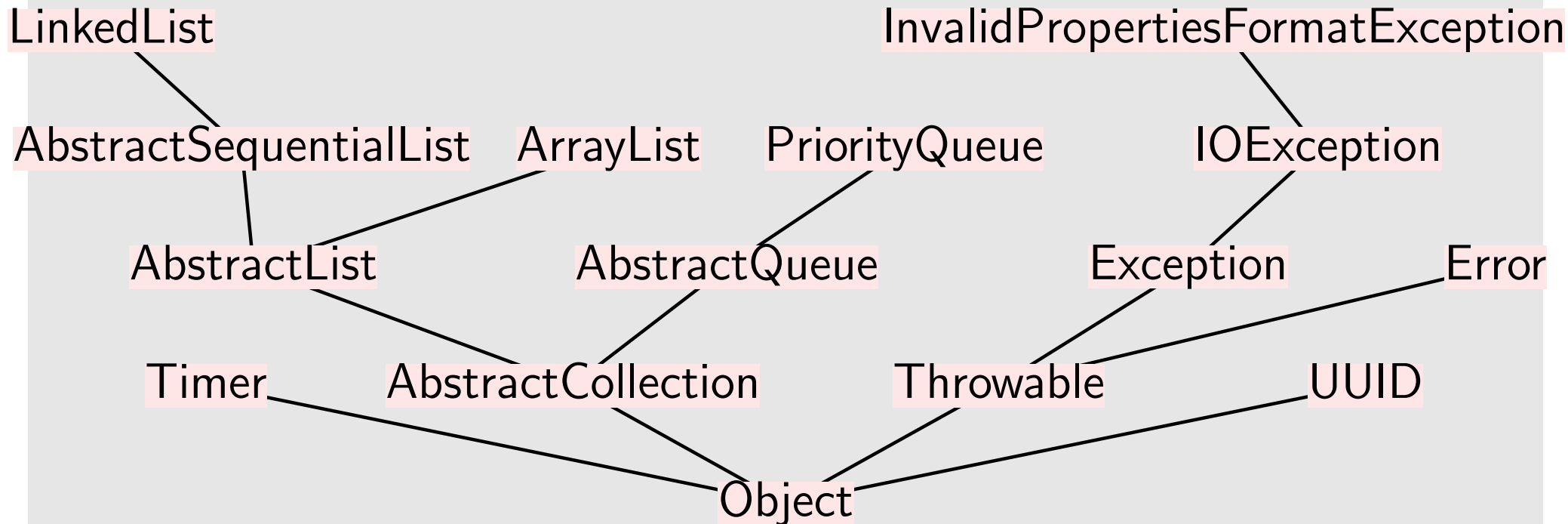
To jest tylko mały fragment drzewa;
w dodatku niekonsultowany z biologami.

Systematyka klas w java.util

Systematyka klas w java.util

Im wyżej w drzewie,

- tym mniejszy zbiór,
- tym więcej cech szczególnych (**extends** prowadzi w górę).

Uwaga:

To jest tylko malutki fragment drzewa;
w dodatku zestawiony niestarannie.

Dziedziczenie (*inheritance*)

```
class  $\mathcal{A}$  extends  $\mathcal{B}$  {  
    ...  
}
```

Dziedziczenie (*inheritance*)

```
class  $\mathcal{A}$  extends  $\mathcal{B}$  {  
    ...  
}
```

- klasa $\mathcal{A}$ automatycznie zawiera wszystkie **publiczne** własności i metody klasy $\mathcal{B}$;

Dziedziczenie (*inheritance*)

```
class  $\mathcal{A}$  extends  $\mathcal{B}$  {  
    ...  
}
```

- klasa $\mathcal{A}$ automatycznie zawiera wszystkie **publiczne** właściwości i metody klasy $\mathcal{B}$;
- wewnątrz klamry $\{ \dots \}$ można określić dodatkowe właściwości i metody, charakterystyczne dla klasy $\mathcal{A}$

Dziedziczenie (*inheritance*)

```
class  $\mathcal{A}$  extends  $\mathcal{B}$  {  
    ...  
}
```

- klasa $\mathcal{A}$ automatycznie zawiera wszystkie **publiczne** własności i metody klasy $\mathcal{B}$;
- wewnątrz klamry $\{ \dots \}$ można określić dodatkowe własności i metody, charakterystyczne dla klasy $\mathcal{A}$;
- w ciele **konstruktora** klasy $\mathcal{A}$ na ogół wywołuje się konstruktor klasy $\mathcal{B}$ przez słowo kluczowe **super**, potem wykonuje się operacje „przerabiające” obiekt klasy $\mathcal{B}$ na obiekt klasy $\mathcal{A}$.

Czy należy do rozszerzenia typu

element **instanceof** *podklasa*

Czy należy do rozszerzenia typu

element instanceof podklasa

```
class Zwierze {  
    public String gatunek;  
    public Zwierze(String gat) {  
        gatunek = gat;  
    }  
}
```

Czy należy do rozszerzenia typu

element instanceof podklasa

```
class Zwierze {  
    public String gatunek;  
    public Zwierze(String gat) {  
        gatunek = gat;  
    }  
}  
  
class Ssak extends Zwierze {  
    public Ssak(String gat) {  
        super(gat);  
    }  
}
```

Czy należy do rozszerzenia typu

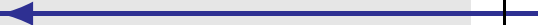
element instanceof podklasa

```
class Zwierze {  
    public String gatunek;  
    public Zwierze(String gat) {  
        gatunek = gat;  
    }  
}  
  
class Ssak extends Zwierze {  
    public Ssak(String gat) {  
        super(gat);  
    }  
}  
  
class P1_Test {  
    public static void main  
        (String[ ] args)  
        . . .  
}  
}
```

Czy należy do rozszerzenia typu

element instanceof podklasa

```
class Zwierze {  
    public String gatunek;  
    public Zwierze(String gat) {  
        gatunek = gat;  
    }  
}  
  
class Ssak extends Zwierze {  
    public Ssak(String gat) {  
        super(gat);  
    }  
}  
  
class P1_Test {  
    public static void main  
        (String[ ] args)  
        . . .  
}  
}
```


Czy należy do rozszerzenia typu

element instanceof podklasa

```
class Zwierze {  
    public String gatunek;  
    public Zwierze(String gat) {  
        gatunek = gat;  
    }  
}  
  
class Ssak extends Zwierze {  
    public Ssak(String gat) {  
        super(gat);  
    }  
}  
  
class P1_Test {  
    public static void main  
        (String[ ] args)  
        . . .  
}  
}
```

```
Zwierze karp = new Zwierze("karp"),  
muchu = new Zwierze("muchu"),  
aligator = new Zwierze("aligator");
```

Czy należy do rozszerzenia typu

element instanceof podklasa

```
class Zwierze {  
    public String gatunek;  
    public Zwierze(String gat) {  
        gatunek = gat;  
    }  
}  
  
class Ssak extends Zwierze {  
    public Ssak(String gat) {  
        super(gat);  
    }  
}  
  
class P1_Test {  
    public static void main  
        (String[ ] args)  
        . . .  
}
```

```
Zwierze karp = new Zwierze("karp"),  
        mucha = new Zwierze("mucha"),  
        aligator = new Zwierze("aligator");  
Ssak pies = new Ssak("pies"),  
        kot = new Ssak("kot"),  
        osiol = new Ssak("osiol");
```

Czy należy do rozszerzenia typu

element instanceof podklasa

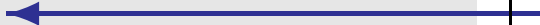
```
class Zwierze {  
    public String gatunek;  
    public Zwierze(String gat) {  
        gatunek = gat;  
    }  
}  
  
class Ssak extends Zwierze {  
    public Ssak(String gat) {  
        super(gat);  
    }  
}  
  
class P1_Test {  
    public static void main  
        (String[ ] args)  
        . . .  
}
```

```
Zwierze karp = new Zwierze("karp"),  
        mucha = new Zwierze("mucha"),  
        aligator = new Zwierze("aligator");  
Ssak pies = new Ssak("pies"),  
        kot = new Ssak("kot"),  
        osiol = new Ssak("osiol");  
ArrayList<Zwierze> zwierzaki =  
    new ArrayList<Zwierze>( );
```

Czy należy do rozszerzenia typu

element instanceof podklasa

```
class Zwierze {  
    public String gatunek;  
    public Zwierze(String gat) {  
        gatunek = gat;  
    }  
}  
  
class Ssak extends Zwierze {  
    public Ssak(String gat) {  
        super(gat);  
    }  
}  
  
class P1_Test {  
    public static void main  
        (String[ ] args)  
        . . .  
}
```



```
Zwierze karp = new Zwierze("karp"),  
        mucha = new Zwierze("mucha"),  
        aligator = new Zwierze("aligator");  
Ssak pies = new Ssak("pies"),  
        kot = new Ssak("kot"),  
        osiol = new Ssak("osiol");  
ArrayList<Zwierze> zwierzaki =  
    new ArrayList<Zwierze>( );  
zwierzaki.add(aligator);  
zwierzaki.add(karp);  
zwierzaki.add(kot);  
zwierzaki.add(mucha);  
zwierzaki.add(osiol);  
zwierzaki.add(pies);
```

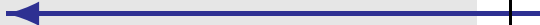
Czy należy do rozszerzenia typu

element instanceof podklasa

```
class Zwierze {
    public String gatunek;
    public Zwierze(String gat) {
        gatunek = gat;
    }
}

class Ssak extends Zwierze {
    public Ssak(String gat) {
        super(gat);
    }
}

class P1_Test {
    public static void main
        (String[ ] args)
        . . .
}
```

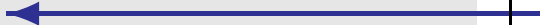


```
Zwierze karp = new Zwierze("karp"),
        mucha = new Zwierze("mucha"),
        aligator = new Zwierze("aligator");
Ssak pies = new Ssak("pies"),
        kot = new Ssak("kot"),
        osiol = new Ssak("osiol");
ArrayList<Zwierze> zwierzaki =
    new ArrayList<Zwierze>( );
zwierzaki.add(aligator);
zwierzaki.add(karp);
zwierzaki.add(kot);
zwierzaki.add(mucha);
zwierzaki.add(osiol);
zwierzaki.add(pies);
for (Zwierze z : zwierzaki)
    if (z instanceof Ssak)
        System.out.println(z.gatunek);
```

Czy należy do rozszerzenia typu

element instanceof podklasa

```
class Zwierze {  
    public String gatunek;  
    public Zwierze(String gat) {  
        gatunek = gat;  
    }  
}  
  
class Ssak extends Zwierze {  
    public Ssak(String gat) {  
        super(gat);  
    }  
}  
  
class P1_Test {  
    public static void main  
        (String[ ] args)  
        . . .  
}
```



```
Zwierze karp = new Zwierze("karp"),  
        mucha = new Zwierze("mucha"),  
        aligator = new Zwierze("aligator");  
Ssak pies = new Ssak("pies"),  
        kot = new Ssak("kot"),  
        osiol = new Ssak("osiol");  
ArrayList<Zwierze> zwierzaki =  
    new ArrayList<Zwierze>( );  
zwierzaki.add(aligator);  
zwierzaki.add(karp);  
zwierzaki.add(kot);  
zwierzaki.add(mucha);  
zwierzaki.add(osiol);  
zwierzaki.add(pies);  
for (Zwierze z : zwierzaki)  
    if (z instanceof Ssak)  
        System.out.println(z.gatunek);
```

Dziedziczenie (*inheritance*)

```
class Pracownik {  
    private String nazw;   private int pensja;  
    public Pracownik(String nazw, int pensja) {  
        this.nazw = nazw; this.pensja = pensja;  
    }  
    public String nazw( ) { return this.nazw; }  
    public int pensja( ) { return this.pensja; }  
    public void nowaPensja(int pensja) { this.pensja = pensja; }  
}
```

Dziedziczenie (*inheritance*)

```
class Pracownik {  
    private String nazw;    private int pensja; ← własności prywatne  
    public Pracownik(String nazw, int pensja) {  
        this.nazw = nazw; this.pensja = pensja;  
    }  
    public String nazw( ) { return this.nazw; }  
    public int pensja( ) { return this.pensja; }  
    public void nowaPensja(int pensja) { this.pensja = pensja; }  
}
```

Dziedziczenie (*inheritance*)

```
class Pracownik {  
    private String nazw;    private int pensja; ← własności prywatne  
    public Pracownik(String nazw, int pensja) {  
        this.nazw = nazw; this.pensja = pensja; } ← konstruktor  
    }  
    public String nazw( ) { return this.nazw; }  
    public int pensja( ) { return this.pensja; }  
    public void nowaPensja(int pensja) { this.pensja = pensja; }  
}
```

Dziedziczenie (*inheritance*)

```
class Pracownik {  
    private String nazw;   private int pensja;  
    public Pracownik(String nazw, int pensja) {  
        this.nazw = nazw; this.pensja = pensja;  
    }  
    public String nazw( ) { return this.nazw; }  
    public int pensja( ) { return this.pensja; }  
    public void nowaPensja(int pensja) { this.pensja = pensja; }  
}
```

← własności prywatne

← konstruktor

← selektory

Dziedziczenie (*inheritance*)

```
class Pracownik {  
    private String nazw;   private int pensja;  
    public Pracownik(String nazw, int pensja) {  
        this.nazw = nazw; this.pensja = pensja;  
    }  
    public String nazw( ) { return this.nazw; }  
    public int pensja( ) { return this.pensja; }  
    public void nowaPensja(int pensja) { this.pensja = pensja; }  
}
```

← własności prywatne

← konstruktor

← selektory

← metoda

Dziedziczenie (*inheritance*)

```
class Pracownik {  
    private String nazw;    private int pensja;  
    public Pracownik(String nazw, int pensja) {  
        this.nazw = nazw; this.pensja = pensja;  
    }  
    public String nazw( ) { return this.nazw; }  
    public int pensja( ) { return this.pensja; }  
    public void nowaPensja(int pensja) { this.pensja = pensja; }  
}
```

← własności prywatne

← konstruktor

← selektory

← metoda

```
class Szef extends Pracownik {  
    private ArrayList<Pracownik> podwladni;  
    public Szef(Pracownik prac) {  
        super(prac.nazw( ), prac.pensja( ));  
        podwladni = new ArrayList<Pracownik>( );  
    }  
    public ArrayList<Pracownik> podwladni() {  
        return podwladni;  
    }  
    public void nowyPodwladny(Pracownik prac) { podwladni.add(prac); }  
}
```

Dziedziczenie (*inheritance*)

```
class Pracownik {  
    private String nazw;    private int pensja;  
    public Pracownik(String nazw, int pensja) {  
        this.nazw = nazw; this.pensja = pensja;  
    }  
    public String nazw( ) { return this.nazw; }  
    public int pensja( ) { return this.pensja; }  
    public void nowaPensja(int pensja) { this.pensja = pensja; }  
}
```

← własności prywatne

← konstruktor

← selektory

← metoda

```
class Szef extends Pracownik {  
    private ArrayList<Pracownik> podwladni;  
    public Szef(Pracownik prac) {  
        super(prac.nazw( ), prac.pensja( ));  
        podwladni = new ArrayList<Pracownik>( );  
    }  
    public ArrayList<Pracownik> podwladni() {  
        return podwladni;  
    }  
    public void nowyPodwladny(Pracownik prac) { podwladni.add(prac); }  
}
```

Dziedziczenie (*inheritance*)

```
class Pracownik {  
    private String nazw;    private int pensja; ← własności prywatne  
    public Pracownik(String nazw, int pensja) {  
        this.nazw = nazw; this.pensja = pensja; } ← konstruktor  
    }  
    public String nazw( ) { return this.nazw; }  
    public int pensja( ) { return this.pensja; } } ← selektory  
    public void nowaPensja(int pensja) { this.pensja = pensja; }  
}
```

metoda

```
class Szef extends Pracownik {  
    private ArrayList<Pracownik> podwladni; ← dodatkowa własność prywatna  
    public Szef(Pracownik prac) {  
        super(prac.nazw( ), prac.pensja( ));  
        podwladni = new ArrayList<Pracownik>( );  
    }  
    public ArrayList<Pracownik> podwladni() {  
        return podwladni;  
    }  
    public void nowyPodwladny(Pracownik prac) { podwladni.add(prac); }  
}
```

Dziedziczenie (*inheritance*)

```
class Pracownik {  
    private String nazw;    private int pensja; ← własności prywatne  
    public Pracownik(String nazw, int pensja) {  
        this.nazw = nazw; this.pensja = pensja; } ← konstruktor  
    }  
    public String nazw( ) { return this.nazw; }  
    public int pensja( ) { return this.pensja; } } ← selektory  
    public void nowaPensja(int pensja) { this.pensja = pensja; }  
}
```

metoda

```
class Szef extends Pracownik {  
    private ArrayList<Pracownik> podwladni; ← dodatkowa własność prywatna  
    public Szef(Pracownik prac) {  
        super(prac.nazw( ), prac.pensja( ));  
        podwladni = new ArrayList<Pracownik>( );  
    } ← nowy konstruktor  
    public ArrayList<Pracownik> podwladni() {  
        return podwladni;  
    }  
    public void nowyPodwladny(Pracownik prac) { podwladni.add(prac); }  
}
```

Dziedziczenie (*inheritance*)

```
class Pracownik {  
    private String nazw;   private int pensja;  
    public Pracownik(String nazw, int pensja) {  
        this.nazw = nazw; this.pensja = pensja;  
    }  
    public String nazw( ) { return this.nazw; }  
    public int pensja( ) { return this.pensja; }  
    public void nowaPensja(int pensja) { this.pensja = pensja; }  
}
```

← własności prywatne

← konstruktor

← selektory

← metoda

```
class Szef extends Pracownik {  
    private ArrayList<Pracownik> podwladni;  
    public Szef(Pracownik prac) {  
        super(prac.nazw( ), prac.pensja( ));  
        podwladni = new ArrayList<Pracownik>( );  
    }  
    public ArrayList<Pracownik> podwladni() {  
        return podwladni;  
    }  
    public void nowyPodwladny(Pracownik prac) { podwladni.add(prac); }  
}
```

← dodatkowa własność prywatna

← nowy konstruktor

Dziedziczenie (*inheritance*)

```

class Pracownik {
    private String nazw; private int pensja;
    public Pracownik(String nazw, int pensja) {
        this.nazw = nazw; this.pensja = pensja;
    }
    public String nazw( ) { return this.nazw; }
    public int pensja( ) { return this.pensja; }
    public void nowaPensja(int pensja) { this.pensja = pensja; }
}

class Szef extends Pracownik {
    private ArrayList<Pracownik> podwladni;
    public Szef(Pracownik prac) {
        super(prac.nazw( ), prac.pensja( ));
        podwladni = new ArrayList<Pracownik>( );
    }
    public ArrayList<Pracownik> podwladni( ) {
        return podwladni;
    }
    public void nowyPodwladny(Pracownik prac) { podwladni.add(prac); }
}

```

własności prywatne
 konstruktor
 selektory
 metoda
 dodatkowa własność prywatna
 nowy konstruktor
 dodatkowy selektor

Dziedziczenie (*inheritance*)

```
class Pracownik {  
    private String nazw;    private int pensja;  
    public Pracownik(String nazw, int pensja) {  
        this.nazw = nazw; this.pensja = pensja;  
    }  
    public String nazw( ) { return this.nazw; }  
    public int pensja( ) { return this.pensja; }  
    public void nowaPensja(int pensja) { this.pensja = pensja; }  
}
```

własności prywatne

konstruktor

selektory

metoda

```
class Szef extends Pracownik {  
    private ArrayList<Pracownik> podwladni;  
    public Szef(Pracownik prac) {  
        super(prac.nazw( ), prac.pensja( ));  
        podwladni = new ArrayList<Pracownik>( );  
    }  
    public ArrayList<Pracownik> podwladni() {  
        return podwladni;  
    }  
    public void nowyPodwladny(Pracownik prac) { podwladni.add(prac); }  
}
```

dodatkowa własność prywatna

nowy konstruktor

dodatkowy selektor

dodatkowa metoda